

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Yeri'at Shelomoh ...

Pappenheimer, Salomon Seligmann

המלש, מיהנפפ

Dyhernfurth, [5]571 [1810/11]

אנ העירי

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8834

ע"ש שלבן כאלב . וכענין ציון חלבון (יחזקאל כ"ז י"ח) דהיינו יין לבן . וזכר הקשה הטבול שחך החלבון יקרא דה"ל כיון מענין חיוני ובריאות כמו ותחלמני ותחייני (ישעי' ל"ח ט"ו) יחלמו בניהם (איוב ל"ט ד') שעקר חיות ויגרת העוף הוא מן החלמון וז"ל חלמון כנו"ן חלבון וכשאר נו"ני האחר כמו ראשון ואחרון . ועם ששם חלמון לא נמצא במקרא כ"א בל' החכמים אפ"ה הוא לשון עברי ממש כשם חלבון וכעין עוד שאר מלות שלא נמצאו במקרא רק בל' חו"ל ואפ"ה הם עבריות כי גם הכרת פניהם בנינים ונטייתם ענינה גם שהן עבריות כמו שדברנו על זה כבר במקומות אחרים . בשם לפי דעת קצת מפרשים יהי' ענין אס יש טעם בריר חלמות (איוב ו' ו') היינו ריר הלבן המקיף את החלמון שהחלמון יש בו קצת טעם אבל הריר הלבן המקיף אותו אין בו טעם . ועי' החלמון בינה עגול וחלק במישור המשיל אליו בעל הלשון לקרא לצור הטבול והחלק בשם חליזים . תצורף לזה שמראה החלמים נוטה קצת למראה הירוק (געעל) כמראה החלמון . ואפשר גם מין אבן טוב הנקרא חלמה כמו שבו ואחלמה (שמות כ"ח י"ט) מענין חלמון ע"ש שהאבן הכהה חלק ירוק ועגול כחלמון בינה והוא הנקרא בל"א (טאפארו) שירוק כזהב . או הנקרא (יאצניע) שירקותו נוטה לאדמיתות . ושם חלמים לפעמים נפרד כמו חלמים למעיני מים (תלים קי"ד) . בחלמים שלה ידו (איוב כ"ח ט') ושמהי פני בחלמים (ישעי' נון ו') ולפעמים הוא האר לצור שם הסוג כמו מצור החלמים (דברי' ח' ט"ו) דהיינו אותו מין צור שהוא חלמים . ולפעמים שם הסוג צור האר לשם המין חלמים כמו מחלמים צור (שם ל"ב י"ג) דהיינו חלמים פרטיי הגלגל בשם צור כלליי' ויש בכמו זה הרבה שמות שלפעמים האחד האר לבני ולפעמים השני האר להאחד כמו חרבות צורים וגור חרבו . אבני מלואי' מלואת אבן . מבטח עוז עוז מבטחה . אחזת נחלה מנחלת אחזתן . וז"ל פי שהצור והסלע היותר חזקים שבמיני הנמצאים לסיכך יתאר בעל הלשון בהם את הצורה ית' בבחינת חזקו ותוקפו . כמו צור ישועתי . כי סלעי ומטודתי אתה . ואולם אין כל צור הנאמר אלל הכורא ית' מענין אבן הצור שהרי אמר הצור תמים פעלו (דברים ל"ב ד') ומה ענין אבן הצור אל שליות המדות ? שאבן הצור רק חזק לא בעל מדות מוסריות . ואלו אמר הסלע תמים פעלו לא הי' לזה מובן כלל

אע"פ שהוא ית' מתואר ג"כ בתאר סלע . והי' יותר ראוי לומר האל תמים פעלו כמ"ס האל תמים דרשו (תלים י"ח) שאע"פ ששם אל ג"כ מענין חזק ומקוף הכה הוא שם טעם של הקב"ה וכל שם טעם שלו ית' כולל כל מעלות תשובות המתעלמות בו ית' מושא"כ שם צור שהוא רק האר מושאל מן הנמצאים השפלים כמ"ס הראב"ע בס' קהלת . אבל לדעתי יהי' ענין צור שבו המוקם ועוד בשאר מקומות לא מענין אבן צור כ"א מענין צורה ואגד וקשירה (פרבינדונג) ונקרא הקב"ה צור בשתי בחינות הא' שהוא צור ומקשר כל פרטיי הברואים יחד לשיהיו צורים וקשורים זה בזה באופן שכולם יחד טעם אחד שלם בחלית השלמות ויהי' צורת הבחינה שם צור שם הפועל (דער אלגעס פר צינדדע) כשם נוס לנזם אל עיר מקלטו (במדבר ל"ה ל"ב) והבחינה הב' הוא שכל הנמצאים כולם צורים ואגודים בו ית' שהוא המקור והסבה לכל ויהי' צורת הבחינה שם צור שם האר והיינו טעם שהוא הטעם הכללי של כל הנמצאים שכל הנמצאים נשואים עליו וכמ"ס הפייטן הכל יכול וכוללם יחד (אללער אינברייף) וכשם סוג לב (משלי י"ד י"ד) . גם באגדה (ברכות י') פירשו שם צור מענין הצטיירות ועשית צורה אמרו ואין צור באלקינו אין צייר באלקינו :

יריעה נא

בקעה . עמק . גיא . ככר . שבלה .

שרון . מורים כולם על שטח ארץ השפל הכלמי בולט למעלה היפך ההר והגבעה שבולטים למעלה ומראים למרחוק (גרונד) . ובהבדל יורה שם בקעה על שטח ארץ העמוק ומוך משאר השטחים שסביבו אע"פ שגם סביבו אינו הר וגבעה אפ"ה הוא בעלמו נמוך מכל סביבו ועמוק כמו צור אלא כשהוא קטן במדת היקפו נקרא ביר וכשהוא גדול בשטחו במדת שדה ויותר יקרא בקעה (צרוך) והיא מענין בקיעה שראש כלנו נחבקה שם הארץ ונחבקה זה השטח העמוק כמו שיחובה באחת לשעמים ע"י זיעת ומרדת הארץ שתחבקה האדמה ויעשה שטח גדול מקום מדרון ומנוי זה הענין ביותר בהרים וגבעות שלפי שצומדים יחידים ואין שטח סביב להם מחזיק

מחזיק אותם הם קלים להתקע לחלאן
 ויתחבב בין החלאים לפעמים שטח גדול נמוך
 המפסיק ביניהם כענין שאמר (זכרי' י"ד') ונקע
 הר הזיתים מחציו מזרחה וימה גיא גדולה מאד . והוא
 נקרא בהנחה ראשנה בקעה ע"ש הנקוע וקראו הכתוב
 גיא ע"ש איכותו שהי' לו איכות הגיא שיחבאר בסמוך .
 והראיה שהבקעה יותר נמוך מן העמק והגיא והשפלה
 אמרו ארץ הרים ובקעות (דברי' י"א י"א) ואלו הי'
 הבקעה עמק פשוט מה נורד לומר ובקעות כי אחר
 שאמר הרים מחויב מומילא שיש שם בקעות דהיינו
 שטחים נמוכים שכל שטח שאלל הר נמוך בהכרח .
 א"ו שהבקעה נמוכה ושפלה ביותר מן העמק הפשוט
 והרי הוא א"כ דבר הבלתי מחויב תמיד במציאות
 הרים . ומשכח את הארץ בשני מעלות שיש בה הרים
 גם יש בקעות להחזיק מי מטר הסוחף מן ההרים
 שאינו הולך משם במהירות כמו שהוא בארץ מישור
 ששטף הגשם היורד עליו מן ההרים בלתי נשאר
 במקומו שום זמן אבל רץ משם והלחה למקום נהרות
 ונחלים . וכה"א (מיכה א' ד') והעמקים יתבקעו
 והיינו שיחבבה מן העמק בקעה . והוא ג"כ ראיה
 שהבקעה נמוך מן העמק . וכן מה שאמר וימלאו
 בקעה בארץ שנער וישבו שם (בראשית י"א ב') שעל
 הגיא הפשוט לא שייך לשון מציאה שכל מקום הרים
 יש גיא ועמק אבל הבקעה אינה מצייה בכ"מ וצריכה
 חפז ואחר שחפזו מלאוה ובחרו שם ישיבתם כדי
 לישב בטח שלא תמוט הארץ תחתם כמו שמוצי'
 במקומות הגבוהים . ומה שאמר את הגב ואת הכר
 בקעת ירחו (דברי' ל"ד ג') אין מלת בקעת שב אל
 הכר שאין הכר בקעה אך חסר מלת ואל ור"ל ואת
 בקעת ירחו וכו"ש רש"י ותרגונו יונתן . או שר"ל
 שהוא ככר בבחינת ענאו . ובבחינת ירחו הוא
 בקעה :

אך יש גיא . מורה על השטח הנמוך הפשוט
 המצוי בהכרח אלל כל הר והר
 שלא יצויר מציאות הר בלעזו (אין טאהל) והוא שם
 המזערף שלא יקרא גיא כ"א בבחינת ההר שאללו וכן
 להיפך לא יקרא הר כ"א בבחינת הגיא שאללו . אך
 יש גיא שאין אללו הר רק מנה אחד והוא כל סתם
 גיא שבמקרא כמו ונשכ בגיא מול בית פעור (דברים
 ג' כ"ט) . ויש גיא שאללו הרים מכל צד והוא ביניהם
 כמו ומבמות הגיא אשר בשדה מואב ראש הספגה

(במדבר כ"א כ"א) שהבמות מנה א' וראש הספגה
 מנה השני . וכן אל ההר מזה ואל ההר מזה והגיא
 ביניהם (ש"א י"ז ג') . ושרש גיא גא . מלשון גדול
 וצמיחה כמו היגאה גמא בלא צנה (איוב ח' י"א) לפי
 שהמקום הנמוך שאלל מקום גבוה הוא היותר מוכשר
 לגדל צמחים . דשאים ועשבים שמלוחלח תמיד במים
 הנקווים בו ממי ההר . ובשרשים שרש גא בארנו שאין
 שרש במיכה כ"א הגימ"ל בלבד שאות הגימ"ל הוראתו
 הראשנה על התגלות הדבר וגבהותו שהוא ענין שם
 גאוה ושם גג מענין גבהות . לפיכך נמצא שם גיא
 לפעמים חסר אל"ף כמו גי העברים גיא המון גוג
 (יחזקאל ל"ט י"א) . גיא הרי כי יגיע גי הרים
 (זכרי' י"ד ה') . ולפעמים חסר יו"ד כמו כינוי
 הגאיות (יחזקאל ז' ט"ו) ובכל גאיות נכלו (שם ל"א
 י"ב) . והלחתי בגאיות רמתך (שם ל"ב ה') שמה
 מוכח שאין היו"ד והאל"ף שבשם גיא שרשיות ואין שרש
 רק הגימ"ל בלבד :

ושם כבר . ענינו כענין גיא דהיינו שטח נמוך
 פשוט אלל שגדל מן הגיא בבחינת
 הלחות והרטיבות . שהגיא הוא לח ורטוב צווי' ואינו
 ראוי לזריעה ולמרעה הבהמות מחמת רטיבתו היתירה
 רק הוא מגדל דשאים ועשבים הרבה וספוגי' ביותר
 (לחקר) . אבל הכר אין בו כ"כ רבוי לחות מומי'
 אך הוא ממוזג היטב וקרקעיתו דשנה ושונה וקשה
 קצת שפי"כ הוא מוכשר ביותר גם לזריעה תבואה גם
 למרעה בהמות . ושרש כבר . שהנחתו ראשנה
 על שטח דשן ושמן שהבהמות הרועות בו מתפטמות
 ביותר כמו כר רחב (ישעי' ל' כ"ג) . לבשו כרים
 האן (תלים ס"ה י"ד) . והלאן הרועות בו נקראו
 בשם האחר כרים . עם חלב כרים (דברי' ל"ב י"ו)
 מדם כרים ועתודים (ישעי' ל"ד ו') ע"ש שרועים
 על כר . ובשרשים שרש כר בארנו שנקרא השטח
 הטוב והדשן כר מלשון כריה ופירה ע"ש שחפרין
 וכורין כביבו חריץ עמוק להפליט ממנו לחלוחית המים
 המעופפים והחמוצים המפסידים את הזרע לפיכך
 נקרא כר (אפגטאכין) אלל כשהוא קטן במדת שטחו
 יקרא כר . והעוסק בעבודת הכרים יקרא איכר כמו
 אכר וצמדו (ירמי' ג"א כ"ג) אכרים וכורמים (דה"ב
 כ"ו) . אמנם כשהכר גדול הרבה ומחפשת לארכו
 ולרחבו ביותר אז נקרא כבר (אויפע) כי כפלת
 הכ"ף של כבר להוראת ההפלגה והרבוי כדרך כל
 הכתובים

ייתר
 דרבו
 ומוקף
 לו ית'
 שש"כ
 פלים
 עין
 יין אכן
 נדונג)
 א צורר
 שורים
 חלית
 (וער
 מקלטו
 מצאים
 הספגה
 והיינו
 גמא'
 ס יחד
 (ד')
 מענין
 גו אין
 ה
 בלתי
 ולטים
 שם
 זמנים
 גבעה
 ו צור
 שהוא
 (רוד)
 הארץ
 עמים
 שטח
 הרים
 להם

יריעות שרמה חלק ג יריעה נא

הקפולים שהכפתם מורה על רבוי הדבר והפלתו
 כגון כרכר, מרחר "גלגל" . שפעה ודומיהם .
 ולפעמים נכפלו העין והלמ"ד כמו פחלתל .
 סחרחר . ירקרק . אדמדס . ולפעמים לא נכפלה
 רק הלמ"ד בלבד כגון, סכב . כפף . כלל .
 ולפעמים נכפלה רק הפ"א לבד . כגון ככל מן כל
 והיינו בלכול רב . בכת עינו כת עין טטף לטטפות
 בין עיניך מפנין נטיפה והטפה . ככב כככי השמים
 מן כבה לשון ככוי . כך שם ככר להוראת גודל הכר
 וקבוץ כרים הרבה כמו ככר הירדן שהי' כל שטח
 הירדן שהירדן מושך כולו כר נרחב . ואת הגב ואת
 הככר (דברי ל"ד ג') . וירץ אחימען דרך הככר
 (ש"ב י"ח כ"ד) ומן הככר סביבות ירושלים (נחמיה
 י"ב כ"ח) . ומה שיסתעף עוד מן כר וככר מבואר
 בשרשים שרש כר :

ישש שרון . מורה על השטח הנמוך שהוא
 בפרטות אלל הר וגבעה ושהוא ישר
 וזה שאין בו תלוליות וגומות ושטחים (איינע
 ענגע - סלאן) והוא תגורת ישר וכענין מישור
 בארץ בנישור אלא ששם ביישור בודד נאמר על
 שטח ישר וזהו בבחינת עצמו שהוא שטח ישר בלי
 הרים ובקעות (פלאך לאנד) כמו הנחתי בארץ מישור
 (תלים) הר הגדול לפני ורובלל למישור (זכריה)
 בשפלה ובמישור (דה"ב) . אך שם שרון שם מצטרף
 בבחינת ההר שאצלו המשופע והוא ישר בלתי משופע .
 ויש ב' מיני שרון . הא' שמלבד שהוא שטח ישר הוא
 ג"כ דשן ושמן ומשובח מאד לפי שראוי לזריעה גם
 למרעה . מזה המין אמרו חכמינו (ש"ס"ב)
 א' . ועל הכקר הרוטים בשרון (דה"א כ"ו כ"ט) .
 היה השרון בערבה (ישעי' ל"ג ט') . הדר הכרמל
 והשרון (שם ל"ה ז') . ובל' המשנה מלא העול
 השרוני (כלאים ז' ו') . ויש מין שרון שאין בו
 חשיבות כי אם שהוא ישר אבל בעצמו יבש וחורב ומלא
 חול כמו והי' השרון לנוה ג'אן (ישעי' ס"ה י') כלומר
 השטח הישר הבעל חול שאינו ראוי לכלום וגרוע מן
 הר של חול שההר אם אינו ג"כ מוכשר לזריעה ולמרע'
 ראוי עכ"ס להביט ממנו למרחוק אבל שטח נמוך של
 חול אינו ראוי לכלום ועכ"ז מוכשר הנביא שיהיה לו
 לטוב ג'אן וכסיפא דקרא ועמק עכור לרובן בקר .
 ובפייט מוסף של יה"כ ועל אנשי השרון הי' אומריה"ר
 שלא יעשו בתיהם קבריהם . דהיינו שלא ישיב הרוח

את החול המרובה שבשרון על הבתים שיפלו ויהרגו
 היושבים בהם . ובפי' הערוך יש מקום בא"י ששמו
 שרון ויושב בעמק ובחול והוא כפי הגירסא שבמדרש
 רבה ס' אחרי מות ועל אחינו שבשרון שלא יעשו
 בתיהם קבריהם :

ישש עמק . הכתו על השטח הנמוך של הר
 שעדיין שייך להר ומשופע קצת אלא
 שאינו משופע הרבה כמו ההר והוא כשר לזריעה
 ומרעה . והוא שם מצטרף שלא נקרא עמק כ"א
 בבחינת ההר שהוא עומקו של ההר (פר טיהפונג .
 אש האנג) אבל הוא נחשב עם ההר ששם הר כולל
 ראש ההר ואמצעו גם אותו השופע האורך ומתרחב
 כלפי הארץ . נקרא אמצע ההר כלע כמו ושמי הולך
 בללע ההר (ש"ב ט"ז י"ג) ונקרא שפולי ההר הסמוך
 לארץ עמק בבחינת החלק העליון של הר . ובבחינת
 שהוא אעפ"כ גבוה משטח הארץ שאצלו יקרא ג"כ הר .
 ויקרא ג"כ גגב מלשון גובה ובבחינת (ערהאבן)
 שבכ"מ שזכר שם גבב אלל שטחי הארץ אין ענינו פאת
 דרום כדעת המפרשים כ"א לשון גובה . כמו ארץ
 הגבב נחתני דהיינו שטח ארץ המונח גבוה ובלתי
 מחזיק תימון (האיהעם לאנד) וכן בגבב ובשפלה .
 בשפלה ובגבב . ואת הגבב ואת הככר . ומבואר זה
 הענין למספיק בחלק הראשון באור גבב ע"ש . והארכתי
 בזה הענין כדי לישב סתירת המקראות שאמר והעמלקי
 והכנעני יושב בעמק (במדבר י"ד כ"ה) אם שם עמק
 הוא כפשוטו דהיינו שטח עמוק היסוד הר . הוא סותר
 למה שאמר אח"כ (שם שם מ"ה) וירד העמלקי
 והכנעני היושב בהר ההוא והרי ישבו בהר לא בעמק .
 ואמר עוד וינח האמרי היושב בהר ויכתו אתכם (דברי'
 א' מ"ד) . אך אם שם עמק הוא עומק ההר כמו
 שפירשנו שאינו שולל רק ראש ואמצע ההר אבל הוא
 בעצמו עדיין מקום גבוה ונחשב עם ההר שוב אין כאן
 סתירה וזה שאמר יושב בעמק הוא בעצמו שאמר יושב
 בהר . אלא שבעמק היינו בשפלה ההר במקום שמשפע
 והולך ומתרחב כלפי הארץ שהוא מקום המוכשר
 ביותר לאנשי מלחמה שאינו גבוה הרבה ולא נמוך
 הרבה אבל יש לו יחוס הר והוא ענין אמרו היושב
 בהר ההוא , ג"כ ענין אמרו עמלק יושב בארץ הגבב
 (במדבר י"ג ז') דהיינו בשטח הגבוה שהוא הוא
 בעצמו העמק המוכר כאן גם ההר המוכר כאן . ולפיכך
 נמצא תמיד שם עמק אלל חגיית צבא המלחמה . כמו
 בעמק

בעמ' שלח דרגליו וכל בני קדם כלים בעמק (שופטו'
 ה' ו') ויהנו בעמק האלה . וינטשו בעמק רפאים
 (ש"א ז') כולם ענין עומק ההר כמו שצריך בטכסיסי
 מלחמה לחנות במקום גבוה כדי לירות היטב על האד
 שכנגדו ולא להנות במקום שפל להיות יותר מוכשר
 לקבל החצים והצני הקלע הבאים מלמעלה . ואומר
 אם ישדר עמקים אחרים (איב ל"ט י') היינו בעמקי
 ההרים שהחריטה בהם קשה על הבמה המורשת
 שאינה יכולה לילך ישר כ"א בשפוע גם הוא על הרוב
 מקום טרשים וסלעים . וכן מה שאמר ועמקים
 יעטפו בר (תלים ס"ה י"ד) הנה על שטח שוכב לא
 יפול לשון עטיפה רק לשון כסוי כשטח שוכב מלא
 תבואה הנה הוא מכוסה לא מעוטף . אך על שטח
 נכב כשפוע ההר יפול היטב לשון עטיפה שהוא עם
 התבואה שעליו מחבלה האדם נכב המעוטף בטליתו
 ושולחו . גם כמו שהטלית והשמלה נראים בסקירה
 אחת כולם על פני כל מדת שטחם כשיעוטפו כך
 נראית התבואה כולה העומדת בשפוע ההר בסקירה
 אחת מש"כ התבואה שבמישור שהעומד אלה אין עיני
 שולטת על פני כולה . והוא ג"כ ענין וישלחו מעמק
 חדרון (בראשית ל"ז י"ד) וכלומר משפולי של אותו
 הר שחדרון בניו עליו ואינו סותר טוב למה שאמר
 במ"א ויעלו בנגב ויבא עד חדרון (במדבר י"ג כ"ב)
 שחדרון בהר כמ"ס ויעלו בנגב דהיינו בארץ הגבוהה
 כמבואר והעמק הוא שפולי אותו ההר . וכן לפי פשוטו
 ומדרשו הביאו רש"י שם ענין מעמק היינו מענה
 עמוקה של הקבור בחדרון . והוא ג"כ נודק לפי מה שיש
 ג"כ עמק מענין עומק ממש . כמו ועמק השדים בארות
 חמר אל עמק שוה הוא עמק המלך (בראשית י"ד י'
 וי"ז) והוא הי' שוה וישר לא משופע . וכן ולא אלהי
 העמקים הוא (מ"א כ' כ"ח) והיינו עמקים ממש
 כמ"ס שם ואולם נלחם אחס במישור (שם שם כ"ג)
 וכן עובדי בעמק הבכא וכיוצא בזה . אלא שבכ"מ
 שורה שם עמק על העווק ממש והי' שם נפרד
 (טיהפע) וע"מ עדר עדר לבדו . ויקרא שם הבאר
 עסק . ככלי אין ספק בו . אולם כשהוא מורה על
 שפול ההר או הוא שם מצטרף שלא נקרא עמק כ"א
 בבחינה אל ההר גם שם התאר המושפט (פר טיהפיג)
 ומשמות התאר שחבר המתואר שהי' צריך להיות עמק
 ההר כמו עמק הבכא . חק שלמה . הכל בית יוסף .
 וגול משפט . אך חקר המתואר כמו עדר הקצוות

חטובות אטון מזרים . כשר אבירים :
 ושם שפלה . מורה על שטח נמוך גדול
 המתפשט מלא רחב ארץ או
 מדינה כולה . ואינו צריך צורך אל ההרים והגבעות
 שאצלו כבקעה וביא ועמק אך הוא צריך צורך אל
 האופק השמימי (הארץ האנט) כשהאופק שלו יותר
 נעלה מן האופק של שאר שטחי המדינה הגליל והמחוז
 הקרובים אליו או הרחוקים ממנו או יקרא שפלה
 (נידרונג) . כי הארץ כולה אע"פ שהיא כדורית
 איננה שוה בשטחיה וגלילותיה שיש גליל שכולט יותר
 כלפי השמים מגליל אחר כמו שההר הפרטי בולט יותר
 כלפי השמים מן השטח הנמוך שאצלו . אך בנפש
 גדול כדוד הארץ אי אפשר להכיר שהי' גליל א' בולט
 יותר מחבירו כלפי השמים בזולת ההערכה אל
 האופק שהגליל הגבוה הבולט ואזקו השמימי יותר
 עמוק תחת כדור הארץ מאופק הגליל השפל ממנו
 ורואה השמש והכוכבים יותר מוקדם בעליהם ויותר
 מאוחר בשקיעותם ממה שיראה אותם השוכן בגליל
 השפל אע"פ ששני הגלילות יש להם אורך אחד באורך
 העולם . ויכל זה השני וחלוק הגובה של הגלילות
 והידיעות להתברר ג"כ ע"י ההערכה עם שטח הים
 הגדול שהוא שטח מישור בזולת הרים ובקעות וגדול
 ג"כ יותר ויותר משטח היבשה וכל שטח ארץ הגבוה
 משטח הים יותר משטח אחר הוא ג"כ גבוה יותר
 מחבירו אע"פ ששני השטחים רחוקים זה מזה כרחק
 מורה ממערב עד שכול להכיר ע"י כך שאיז' מדינה
 בארץ אמערוקא גבוהה מאיז' מדינה שבארץ אייראשא .
 אלא שזה הברור ע"י שטח הים צריך מדידות ומשכונות
 רבים משא"כ ההערכה אל האופק השמימי שהוא דבר
 היראה לעינים לכל אדם . יקרא כל חלק ארץ הבולט
 יותר מחבירו כלפי מעלה נגב (אבר לאנד) ויקרא
 כל חלק ארץ שאינו בולט כ"כ שפלה (נידר לאנד)
 וכענין גליל העליון וגליל התחתון שזכרו בש"ס .
 והוא ענין אמרו (דברי א' ז') ובאו הר האמרי ואל
 כל שכנו בערבה בהר ובשפלה ובנגב וכו' והם כולם
 שמו' הסוג או המין לא שמות האיש ור"ל בערבה של
 כל ארץ האמרי דהיינו בכ"מ שיש שם שטח ערבה
 ובכ"מ שיש שם הר או שפלה או נגב . ומרגום בשפלה
 (אין דוא נידר לאנדע) ובנגב (אין דוא אבר לאנדע)
 והוכיז שני מיני מתנגדים שהערבה וההר מתנגדים
 שהערבה רוב גדולתה במקום נמוך . וכן השפלה
 והנגב

יריעות שלמה

חלק ג יריעה נא

ה' יתח גבוה שעי"כ הוא ג"כ יתח קרוב אל השמש
והיו חולים סבת החום בקירוב אל השמש . ונעתק
מזה לקרא לכל מה שהוא בצד דרום בשם נגב . כמו
על ירך המשכן נגבה . נגב ירושלים והוא כולו מושל מן
נגב כללי המורה על דרום העולם והוא שוב מושל
מן נגב המורה על גבוהת השמש . עיין בחלק הראשון
באר נגב :

יריעה נב

חג . גקיק . נקר . הנחת שלשון על הנקבים
והחלולים שבסלעים

(העלונגן) ונדלים לפי חלוק היותן . שם חג מורה
על אותן החלולים שהן טבעיות בסלע שהסלע כמו
שהוא עושה הר ונגבה אינו הולך על קו ישר ומטה
למעלה כנגדל אך יש בו בליטות וסקינות מראשו ועד
רגליו כפי מה שנבדל כך בטבע יקרא כל חלל וחלל
שבין בליטה לבליטה בשם חג (קלוט . צווישן רוים)
שליכך יומא תמיד שם חג בלשון רבים חגוי עם לשון
יחיד סלע . כמו שכני בחגוי הסלע (ירמי' י"ט ט"ו) .
שכני בחגוי סלע (עובדי' א' ג') ונתי בחגוי הסלע
(שה"ש ב' י"ד) לפי שיש בסלע אחד בליטות הרבה .
ובשרשים שרש חג בארנו ששם חג הנחתו הראשנה על
ההפסק הסדריי שבין הדברים שהיו יחד דבר אחד אלו
לא נעשה הפסק ביניהם . יקרא המועד חג הגמנות
חג הסוכה ע"ש שעושה הפסק בימי המעשה שלפניו
ושלאחריו (פעריוען . אינער וואללע) אך יום השבת
אינו נערך כלל עם הימים שלאחריו כ"א עם מה
שלפניו שהוא סוף ושביחת ימי המעשה שלפניו . וימי
המעשה שלאחריו הם שוב החללת זמן פדש . ויקרא
מין כלי ההגדסה מדרוג (זירקל) ע"ש ההפסק שבין
השמים שהוא עושה ע"י ההפסק שבין ירכויו .
ויקראו החלולי' שבסלע חגוי ע"ש ההפסק שבין בליטות
הסלע עיין שרשים שרש חג :

ושם גקיק הוראתו על אותן החלולים שבסלע
שנעשו בו במקרה ע"י גשם ומטר
סוחף כענין מה שנמצא תמיד בין חלקי הסלע הגדול
שבת חול ועפר והוא נשטף משם בשטף וזרס גשם
עד שיאחר חלל במקומו ויקרא זה החלל גקיק .
מלשון נקיון והיינו שנעשה מקום החול והעפר שבסלע
נק נמנו ע"י שטף הגשם בעין שימנקה הכלי מן
החול

ואגב מחנגדים וכן מוכיח הטעם שבספלה ונגב
דבוקים ומלת בהר מוסק בטעם הבר . ומשום כך
ג"כ לא הזכיר שיבאו ג"כ בעמק צביא ובנקעה כמו
שהזכיר שיבאו בספלה ונגב . כי העמק והציא
והנקעה וכו' אינם רק שמים קטנים פרטיים הבלתי
מתפשטים על חלק גדול מן הארץ ולא יכול בהם ענין
ביאה וכנוש . וכן כשמוע כל המלכים אשר בהר
ובספלה (יהושע ט' א') . כל ארץ הגשן ואת הספלה
(שם י"א ט"ז) ובערי הספלה (ירמי' ל"ב מ"ד) .
ומן הסלע שכ"מ שהזכיר שם ספלה הזכיר על הרוב
כנגדו שם נגב . כמו ובספלה ונגב (דברים א')
הנגב והספלה (יהושע י' מ"ס) נגב כנרות ובספלה
(שם י"א ב') . יושב ההר הנגב והספלה (שופטים
א' ט') . בערי הספלה והנגב (ירמי' ל"ב מ"ד) ועוד
ובערי הספלה ובערי הנגב (ירמי' ל"ב מ"ד) ועוד
הרבה דומיהם . ואלו הי' ענין שם נגב צד דרום כמו
שחשבו המפרשים אינו ענין להיותו המיד המתנגד
לספלה כי מי מונע מהיות ספלה ג"כ בצד דרום ? א"ו
שנגב ענינו נגב ובגבויית ומתנגד היטב לשם ספלה .
ומה שאמר בהר ונגב ובספלה אין מלת ונגב מיותר
אחר שכבר אמר בהר כי הר לחוד ונגב לחוד שההר
הוא הר ממש שגלוי וידוע לכל שהוא הר אך אין שם
הר כאן שם האיש של הר אחד פרטיי כ"א שם המין
כ"מ שיש הר כמו ויהי לי שור וממור . והנגב שוב
דבר בפ"ע שהיינו שטח גדול שטחיי המתפשט באורך
המדינה וכן הספלה . אך בשחוף השם יקרא ג"כ חלק
נמוך קטן הבלתי מתפשט כ"כ ג"כ בשם ספלה כמו
כשקמים אשר בספלה לרוב (מ"א י' כ"ז) . והשקמים
אשר בספלה (דה"א כ"ז כ"ח) . וכן יקרא בשחוף
השם פאת דרום נגב . כמו לפנה ונגבה . נגב
תימנה . והי' לכם פאת נגב . וזה ג"כ מלשון גובה
וגבוינות שלפי שהי' ההלל ישוב העולם בצד צפון הי'
גבוינות קשת חצי היום שצד דרום מתגלה ליושבי
צפון בגובה וגבוינות בבחינת שהוא מפקיק בנייהם
לבין השמש הנשארת להם תמיד בצד דרום וכמו שהוא
באמת כל השמש הולכת ומתרחקת מהם לצד דרום
כך יתקצרו להם מדת הימים כי קשת הדרומי חוצץ
בבניהם מלראות השמש . ועוד מטעם אחר לפי שפאת
דרום יותר מתחמם מפאת צפון שבו רוב הישוב והוא
בא המגת תיודת מציאות החמה בצד דרום בערך
כל יושבי צפון למידי הי' נראה להם צד דרום כאלו